

درآمدی بر اندیشه نیروهای سیاسی ایران از مشروطه تا انقلاب اسلامی

محمد جواد سعدی پور

نورعلی غلامحسین نیما سماکوش

سرداشته	سعدی پور، محمدجواد، ۱۳۶۴ -
عنوان و نام پدیدآور	درآمدی بر اندیشه نیروهای سیاسی ایران از مشروطه تا انقلاب اسلامی / محمدجواد سعدی پور، نورعلی غلامحسین نیاسمکوش.
مشخصات نشر	همدان، طرحان، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	ص. ۳۴۹.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۷۵۴۰۰۰۳۰۹
وضعیت فهرست نویسی	فیبیا
یادداشت	در اثر پیش رو اندیشه سیاسی نیروهای اجتماعی ایران از مشروطه تا انقلاب اسلامی ۱۳۵۷ از نظر نگارنده میشود. و تلاش بر آن بوده تا از حاشیه گویی اجتناب و قسم را بدون جانبداری ارزشی از نیروی خاصی رانده، و آن را صرف آموزش اندیشه سیاسی نیروهای اجتماعی در ایران بین دو انقلاب بنماید. این اثر به کلیات اندیشه سیاسی در ایران نوین پرداخته و لذا در برخی جاها خرده نیروهای سیاسی را ملحوظ نگردانیده است.
یادداشت	کتابنامه.
موضوع	جامعه شناسی سیاسی - ایران
موضوع	سیاستمداران ایرانی - قرن ۱۳ ق. - ۱۴
موضوع	ایران - سیاست و حکومت - قرن ۱۳ ق. - ۱۴
موضوع	ایران - اوضاع اجتماعی - قرن ۱۳ - ۱۴ ق.
شناخته افزوده	غلامحسین نیا سماکوش، نورعلی، ۱۳۵۶ -
رده بندی کنگره	۱۳۹۳ د ۷۶ / ج ۱
رده بندی دیویی	۳۰۶/۳
شماره کتابشناسی ملی	۳۵۹۲۰۹۱

انتشارات طرحان

درآمدی بر اندیشه نیروهای سیاسی ایران از مشروطه تا انقلاب اسلامی

پدید آورندگان: محمد جواد سعدی پور، نورعلی غلامحسین نیا سماکوش

ناشر: نشر طرحان

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۳

قیمت: ۱۹۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۵۴۰۰۰۳۰۹

فهرست

پیش نوشتار.....	۶
فصل اول	
بررسی مواضع فکری نیروهای اجتماعی عصر مشروطه.....	۹
فصل دوم	
از رضاخان؛ رضاشاه تا آغاز پهلوی.....	۹۹
فصل سوم	
آغاز پهلوی دوم تا کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲.....	۱۵۷
فصل چهارم	
از سرکوب سیاسی تابستر رادیکال شدن فضای سیاسی.....	۲۲۳
فصل پنجم	
نیروهای سیاسی اجتماعی ایران از قیام ۱۵ خرداد ۱۳۴۲ تا انقلاب ۱۳۵۷.....	۲۵۲
سخن آخر.....	۳۳۴
منابع.....	۳۳۹

پیش‌نوشتار

از آنجا که نقطه عطف در تاریخ ایران فصل تمیز دوره قدیم از جدید است می‌توان آن را با آغاز فشار نشانه‌های فرهنگی و تمدنی غرب بر روی ساختهای اجتماعی ایران دید. دیدیه دیگر سخن سال‌های اوج مدرنیته غربی با نشانه‌هایی چون ملت‌گرایی، آزادی، مجلس، حکومت قانون، سکولاریسم، لیبرالیسم، سوسیالیسم و... بر ساخت‌های ایران در سالهای نزدیک به انقلاب مشروطه پدید می‌آید و جالب آنکه تا قبل از آن؛ این ساخت‌ها در مقابل گفتمانهای تازه تری با این شدت قرار نگرفته و بالطبع دچار گفتگو نشده بودند. در واقع هجمه سنگین و حمل این مقولات توسط عده‌ای باعث هویدایی جریانات و نیروهایی شد که نقطه آغازین آنها به اصلاحات از بالای نخبگان ایرانی به واسطه عقب‌نماندن از قافله تجدد گردید. اصلاحات از بالای دیوانسالاران اولین قدمی است که ساختهای ایران را ترغیب به مساله‌نوسازی در دنیای جدید و فاصله گرفتن از دنیای قدیم می‌نماید. در ادامه همین پروسه و با سنگین‌تر شدن هجمه مدرنیته غربی و ظهور نشانه‌های در دسترس قرار گرفته تجدد غربی بویژه مساله حکومت قانون، ناسیونالیسم، لیبرالیسم و سوسیالیسم در بین روشنفکران مدغدغ و چرایی ایستایی جامعه! و به فرنگ رفته تجدد دیده؛ پرهوادارتر گردید. در این میان ایران به عنوان موضوع شناسا که از عقبه فرهنگی و تمدنی به درازنای تاریخ بشری بهره‌مند بود شکافهای پایدار و ساختاری خاصی

را به صورت فعال در دل خود نهان می داشت. شکاف های پایدار مذهب و زبان به عنوان زیر بنای نیروی نیروی روحانیت و فرهنگ سیاسی فره ایزدی شاهانی بود که در به وجود آوردن این دنیای تاریخی و مدافع سنت ایرانی و به تبع آن مستحکم نمودن ساخت اجتماعی سنت در این سرزمین یاری رسان می نمود. در حقیقت مراد از گذار ایران قدیم به جدید همین وضعیت است که با موج ورود نشانه های فرهنگی و تمدنی غرب که منبعث از رنسانس، رفرماسیون و انقلاب صنعتی بود پایه های قدیمی آن به چالش کشیده شد. شکافهای اجتماعی که به تعبیر برخی از جامعه شناسان همان تضاد و تعارض اجتماعی در تاریخ است عمدتاً مبتنی بر علایق گوناگون در درون ساخت جامعه می باشند که عملاً تقاطع دو شکاف اجتماعی که یکی بر حکم پایداری و دیگری شاید بر حسب ضرورت موجب تکوین مجموعه نیروهای اجتماعی می شود که هر کدام بر اساس کنش هایی چون دفاع از ساخت سنتی، طرد شکاف جدید و یا پذیرش هردو به وجود می آیند.

ایران در آستانه مشروطیت آشوب خیز و وضعیتی است که عده ای از منور افکران با آوردن نشانه های مدرنیته غربی در کنار روحانیونی قرار گرفتند که مساله ضرورت هردو ساخت را در روندی تلفیقی می پذیرفتند. از سوی دیگر در بار که عملاً در ورود به دنیای جدید نیروی رفیع دیگری به نام روشنفکران راپیدا کرده بود نگران از ترس ائتلاف این دو گشته بود؛ اما چون حاضر به انعطاف نشده بود و همچنان بر ظل الهی پناه می جست لاجرم مقهور نیروهای مومنان جدیدی شد که یکی عامل ایده پردازی و دیگری مامور بسیج مردم شد تا بدین ترتیب انقلاب مشروطه ای به عنوان فصل جدایی ایران قدیم از جدید پدید آید. پناه این گفته ها در بررسی نیروهای اجتماعی ایران جدید که از مشروطه خواهی شروع می شود باید بیشتر شاهد سه نیروی در بار، روحانیت و روشنفکرانی بود که هر کدام از این نیروها بنا به ضرورت های تاریخی علیه دیگری به پا خواسته و متعاقباً نتیجه کنش فکری آنها در اثر مراد

فکری و دیدن حقیقت های دیگری منجر به نضج نیروهای جدید اجتماعی در عرصه تاریخ اندیشه سیاسی ایران جدید شد. من حیث المجموع برای این سلوب در اثر پیشرو تلاش شده تا اندیشه سیاسی نیروهای اجتماعی ایران از مشروطه تا انقلاب اسلامی ۱۳۵۷ از نظر گذارنده شود. در این کتاب جهد بر آن بوده تا از حاشیه گویی اجتناب و قلم را بدون جانبداری ارزشی از نیروی خاصی رانده. و آن را صرف آموزش اندیشه سیاسی نیروهای اجتماعی در ایران بین دو انقلاب بنماید. این اثر به کلیات اندیشه سیاسی در ایران نوین پرداخته و لذا در برخی جاها خرده نیروهای سیاسی را ملحوظ نگردانیده است که البته التفات به آنها و بررسی مواضع فکری آنها از نقایص این کوشش پژوهشی می باشد.